

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА

З історії зарубіжної літератури

на тему:

**«Авторські стратегії проблематизації образу підлітка у сучасному світі у
романі Слесте Інґ «Несказане» (2017)»**

Студентки III курсу групи МЛі04-21,

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.05 і Романські мови та літератури

(переклад включно), перша- іспанська

Освітня програма Іспанська мова і

література, друга іноземна мова, переклад

Османова Д. Н.

Науковий керівник: доц. Куницька Ірина Валеріївна

м. Київ - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ДИНАМІКА ОБРАЗУ ПІДЛІТКА У СВІТОВОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ	5
1.1 Проблемна парадигма сучасної літератури для підлітків	5
1.2 Творчість Селесте Інґ у контексті сучасної літератури для підлітків	10
Висновки до розділу 1	12
РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНІ СЕЛЕСТЕ ІНґ «НЕСКАЗАНЕ»:	13
2.1 Проблема расової інтеграції (Батько Джон)	13
2.2 Проблема жіночої реалізації (Мерілін Лі)	14
2.3 Проблема нетрадиційної сексуальної орієнтації (Джек)	15
2.4 Проблема «золотої дитини» і «покинутої дитини» (сестри Лідія і Ханна) .	17
2.5 Проблема відсутності комунікації (сім'я Лі). Не мовчіть!	18
Висновки до розділу 2	20
ВИСНОВКИ	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	23
ДОДАТКИ	25

ВСТУП

Задача вивчення образу підлітка у літературі вкрай важлива, оскільки він є відображенням соціальних, психологічних та моральних проблем, що виникають у процесі зростання. Підлітковий період визначається не лише фізичними змінами, але й емоційними та ідентичнісними кризами, які впливають на формування особистості. Тому аналіз образу підлітка в літературі може відкрити перед нами глибинні реалії та важливі аспекти молодіжного життя.

У зв'язку з різноманіттям літературних традицій та культурних контекстів, образ підлітка може мати різні відтінки та інтерпретації. Тому вивчення цього образу у творі Селесте Інг «Несказане» стає не лише актуальним, але й цікавим.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що підлітковий вік є періодом активного формування особистості та становлення світогляду молодої людини. Образ підлітка у літературі віддзеркалює нагальні проблеми та виклики, з якими стикається молодь у процесі свого розвитку та соціалізації. Дослідження динаміки образу підлітка у світовому літературному процесі та авторських стратегій його проблематизації дозволяє глибше зрозуміти ключові тенденції розвитку суспільства та виявити важливі соціальні, психологічні та морально-етичні проблеми сучасності.

Ступінь дослідженості проблеми. Питання репрезентації образу підлітка у літературі розглядалося багатьма літературознавцями та критиками, серед яких С. Іванюк, О. Папуша, Т. Мельник, Т. Качак та ін. Втім, комплексне дослідження авторських стратегій проблематизації образу підлітка на матеріалі роману сучасної американської письменниці Селесте Інг «Несказане» (2017) досі не проводилося, що зумовлює новизну цієї роботи.

Об'єкт дослідження: роман Селесте Інг «Несказане» (2017).

Предмет дослідження: авторські стратегії проблематизації образу підлітка у романі С. Інґ «Несказане».

Мета дослідження: виявити та проаналізувати основні авторські стратегії проблематизації образу підлітка на матеріалі роману С. Інґ «Несказане».

Завдання дослідження:

1. Дослідити динаміку образу підлітка у світовому літературному процесі.
2. Розглянути творчість С. Інґ у контексті сучасної літератури для підлітків.
3. Проаналізувати систему персонажів у романі С. Інґ «Несказане» та виявити авторські стратегії проблематизації образу підлітка.

Практичне значення дослідження: полягає у можливості використання її матеріалів при викладанні курсів історії зарубіжної літератури, теорії літератури, при написанні курсових та дипломних робіт.

Структура роботи: Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі досліджено динаміку образу підлітка у світовому літературному процесі та розглянуто творчість С. Інґ у контексті сучасної літератури для підлітків. Другий розділ присвячений аналізу системи персонажів у романі «Несказане» та виявленню основних авторських стратегій проблематизації образу підлітка у творі.

РОЗДІЛ 1. ДИНАМІКА ОБРАЗУ ПІДЛІТКА У СВІТОВОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ

1.1 Проблемна парадигма сучасної літератури для підлітків

Підліток – персонаж, що традиційно наділяється значенням людини, на шляху свого становлення. Традиційно підлітків і молодих людей в літературних творах змальовують бунтарями, носіями новаторських ідей, а також тими, хто відбиває значущі процеси, що відбуваються у суспільстві. Можна сказати, що образ підлітка, це сукупний образ усієї парадигми проблем, що є нагальними у сучасному йому житті. Дитина, є продуктом свого оточення, вона сприймає все, що пропонує їй навколишній світ як належне, не може мати власного, відмінного від свого оточення погляду на життя і свою роль у ньому. Втім, підліток – це той, хто вже сформував певні уявлення про світ і може мати власну думку про нього. Саме цим образ підлітка цікавий для літературних проєктів: на цьому етапі розвитку людська особистість вже достатньо дослідила світ, у якому живе і, водночас, не є повністю залежною і слухняною. Підліток співставляє власні потреби і уявлення про своє життя з тими ідеями, що йому пропонує соціум, родина, друзі, вчителі і пробує свої сили у самореалізації. Якщо у цьому процесі підлітку пощастить зустріти розуміння, прийняття і підтримку, то процес сепарації і індивідуалізації може бути продуктивним і успішним. Втім, часто консервативні традиції, низький рівень емоційного інтелекту, відсутність навичок прийняття та інші соціальні та індивідуальні труднощі стоять на заваді природнім процесам сепарації особистості і змушують юного персонажа вступати у боротьбу із соціумом. Результатом такої боротьби може бути перемога над обставинами, втрата особистістю своєї індивідуальності, або фізична загибель персонажа. Враховуючи розвиток дитячої літератури, її масову появу на книжковому ринку, і надалі залишається актуальною проблема жанру творів для дітей та юнацтва [7 с. 27].

Інтерес літературознавців до «підліткової» теми зумовлений, перш за все, можливістю дослідити початковий, складний і драматичний процес формування людини, її світогляду, етичних основ, можливостей впливу на її благополучне становлення. Література, яка зображала підлітка, з'явилася задовго до виокремлення підліткової літератури як окремого різновиду. Цілий ряд письменників вводили у свої твори героїв-підлітків. Наприклад, такі твори, як «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра, «Олівер Твіст» Ч. Діккенса, «Маленькі жінки» Л. Олкотт, «Острів скарбів» Р. Стівенсона, «Над прірвою в житті» Дж. Д. Селінджера, «Володар мух» В. Голдінга тощо. Проте, дані твори не виділялися в окрему групу «підліткових», хоча вони й відображали побут підлітків чи події з їхнього життя [6 с. 86].

Література для підлітків, або підліткова література - це особливий літературний жанр, головними героями якого є підлітки, і який відображає характерні для цього віку проблеми, конфлікти, переживання та інтереси. Майкл Карт у своїй праці «Young Adult Literature: From Romance to Realism» вивчає історію та сучасний етап літератури, головним героєм якої є підліток [14]. Дослідник окреслює час рамки відокремлення підліткової літератури в окремий жанр та стверджує, що підліткова література отримала незалежність та остаточно відокремилася від дорослої чи дитячої літератури в середині 90-х років ХХ століття

Передумовами становлення підліткової літератури було введення у 1950-х роках поняття "підлітки" (young adults) як окремої категорії читачів, а також поява потреби у творах, які б безпосередньо зверталися до цієї аудиторії, відображали її досвід та проблеми [4 с. 67]. Вважається, що першими романами, написаними спеціально для підлітків, були "The Contender" Р. Ліпсайта і "The Outsiders" С.Е. Хінтона, опубліковані в 1967 році. Вони піднімали теми соціальної нерівності та страждань юної особистості [3 с. 12].

Початковий етап розвитку підліткової літератури у 1970-80-х роках ознаменувався зверненням до більш серйозних, "дорослих" тем - смерть близьких, насильство, самогубства, наркотична залежність. З'являється поняття "проблемного роману" для підлітків. Автори намагаються відверто і навіть гіперреалістично показати труднощі дорослішання, торкаючись гострих соціальних проблем. Серед знакових творів - "Go Ask Alice" Б. Спарк.

У 1990-2000-х тематичний діапазон підліткової прози ще більше розширюється. До зазначених вище тем додаються питання сексуальності, гендерної та особистої ідентичності, стосунків з однолітками і батьками. На перший план виходять екзистенційні мотиви пошуку себе і свого місця у світі, прийняття своєї інакшості, першого кохання і дружби. З'являється багато творів у формі щоденників, які дозволяють зазирнути у внутрішній світ героя-підлітка. Популярними стають романи Джона Гріна, Джеффа Кінні, Сью Таунсенд [5 с. 75].

Сучасна підліткова література виконує важливу функцію "місточка" між дитинством і дорослістю. Через відвертий показ "дорослих" проблем очима підлітка вона допомагає юним читачам зрозуміти себе й оточуючий світ, а дорослим - краще осягнути внутрішній світ і потреби власних дітей [10 с. 141]. Відійшовши від початкової повчальності і спрощеності, цей жанр став простором чесного, неідеалізованого зображення труднощів дорослішання, осмислення екзистенційних питань і цінностей на порозі зрілості. Підліткова література продовжує активно розвиватись, реагуючи на запити і проблеми нових поколінь юних читачів.

Говорячи про випадки перемоги молодого протагоніста над обставинами можна згадати роман П'ятнадцятирічний капітан Роман Ніщо Кармен Мартін Гаїте.

У романі Мігеля де Сервантеса "Дон Кіхот" ми зустрічаємо епізодичний образ хлопчика Андреса, який може слугувати прикладом втрати індивідуальності та повного підпорядкування суспільним умовам заради виживання.

Коли Дон Кіхот зустрічає Андреса, того жорстоко б'є господар за нібито погану роботу. Дон Кіхот заступається за хлопчика і змушує його хазяїна пообіцяти справедливо поводитися з Андресом надалі. Проте, щойно рицар від'їжджає, селянин ще дужче карає хлопця.

Згодом Андрес знову з'являється в романі і розповідає Дон Кіхоту, що після його втручання йому стало тільки гірше. У відчаї хлопчик просить рицаря більше ніколи йому не допомагати. Андрес каже, що яким би тяжким не було його життя, воно не стане гіршим без спроб Дон Кіхота захистити його.

Отже, бачимо, що Андрес повністю зневірився у можливості захистити свою гідність і права. Його особистість пригнічена жорстокими соціальними обставинами. Заради виживання він змушений терпіти знущання і не бачить іншого виходу, окрім повного підкорення сваволі хазяїна. Таким чином, образ Андреса показує, як в несправедливому суспільстві молода особистість може зламатися і втратити себе.

Втім, не випадково у літературному процесі зустрічаємо найбільше випадків трагічної загибелі молодого протагоніста у протистоянні з соціумом, як от у романі «Донья Перфекта» Беніто Переса Гальдоса молодий протагоніст Пепе Рей гине трагічною смертю у протистоянні з консервативним і релігійним суспільством маленького іспанського містечка Орбахоса.

Пепе Рей приїжджає до Орбахоси, щоб одружитися зі своєю кузиною Росаріо. Однак його прогресивні погляди викликають різке несприйняття у містян, особливо у його тітки доньї Перфекти та місцевого священика дона Іносенсіо. Вони намагаються всіляко перешкодити шлюбу Пепе і Росаріо.

Незважаючи на всі перепони, молоді люди палко кохають одне одного. Але розгніваний опір доньї Перфекти призводить до трагічної розв'язки - вона віддає наказ вбити Пепе Рея. Його смерть спричиняє божевілля Росаріо та депресію доньї Перфекти.

Таким чином, протистояння молодого героя з його прогресивними поглядами та консервативного соціуму завершується загибеллю протагоніста. Цей сюжет яскраво ілюструє конфлікт різних ідеологій та світоглядів в Іспанії 19 століття.

У класичній літературі 19 століття часто зустрічається мотив конфлікту молодої людини з консервативним суспільством та його застарілими традиціями [9]. Молоді герої страждають від неможливості реалізувати свої прагнення та таланти, особливо гостро постає ця проблема для жіночих персонажів.

По-перше, молодь протестує проти нав'язування їм життєвого шляху та сфери діяльності [13 с. 43]. У патріархальному суспільстві професію зазвичай обирають батьки, не зважаючи на інтереси та здібності дитини. Особливо обмежений вибір мають дівчата - для них прийнятними вважаються лише ролі дружини, матері, господині дому. Будь-які творчі поривання чи бажання здобути освіту й працювати сприймаються як дивацтво і придушуються.

По-друге, на заваді щастю молодих людей часто стають застарілі шлюбні традиції. Одруження по розрахунку між сім'ями, без врахування почуттів молодят - звичне явище. Кохання не вважалось достатньою підставою для шлюбу. Батьки опиралися бажанню дітей одружитися з обранцем серця, якщо він / вона не були відповідною партією. Це спричиняло драматичні колізії та особисті трагедії.

По-третє, навіть у шлюбі жінка була позбавлена можливості самореалізуватися, заявити про себе як особистість. Її призначення зводилося до ролі берегині домашнього вогнища, вірної дружини, турботливої матері. Будь-які спроби вийти за ці тісні рамки, проявити свій інтелект, таланти засуджувалися суспільством. Чоловік повністю контролював дружину, аж до права фізично карати її за непослух [16]. Розлучення ініціювати могли лише чоловіки, доля розлучених жінок була сумна.

У підсумку, молоді герої страждають через те, що не можуть вільно розпоряджатися своєю долею, змушені підкорятися волі старших та суспільним

правилам. Особисте щастя, кохання, таланти приносяться в жертву так званим пристойностям. Жінки були особливо безправні і залежні від чоловіків [11]. Такі порядки трагічно впливали на життя сміливих і здібних людей, які мислили й відчували інакше, мріяли про більше, ніж відводила їм традиційна мораль. Як правило, бунт проти системи закінчувався поразкою та трагічною загибеллю героя/героїні.

1.2 Творчість Селесте Інг у контексті сучасної літератури для підлітків

Селесте Інг - визначна сучасна американська письменниця, чиї твори можна віднести до літератури для підлітків (young adult fiction). Її романи "Несказане" (2014), "Усюди жевріють пожежі" (2017) та "Наші втрачені серця" (2022) здобули численні літературні премії та визнання критиків [12].

Проблематика творів Селесте Інг багато в чому відповідає традиційним темам підліткової літератури: пошук ідентичності, стосунки в родині, труднощі дорослішання, конфлікт поколінь. Однак письменниця додає до них нові важливі акценти - міжрасові і міжкультурні конфлікти, долю мігрантів у США, наслідки травм минулого для наступних поколінь [15]. Опитування учнів 7-10 класів і його результати виявили коло проблем, які охоплює авторка. Було складено анкету (Додаток А) і запропонували її учням 7-10 класів Липчанівського навчально-виховного комплексу Ізюмської районної ради. Підлітки повинні були вказати, чи траплялися з ними запропоновані проблемні ситуації. Підліткові проблеми, висвітлені Селесте Інг є актуальними і для опитаних школярів.

Вона почала більш відкрито говорити про расу, наголошуючи на різноманітності поглядів, які складають азіатську американську ідентичність . Її інтерес до цього нюансу почався, коли вона була молодою; її батьки, обидва

науковці, приїхали до США з Гонконгу в 60-х роках, і Інґ досліджувала расові споріднені групи в школі. Тож коли в 2014 році університет запросив її виступити, а організатор зауважив, що таких авторів, як вона, не вистачає, вона взяла на себе зобов'язання створити список із 209 азіатсько-американських письменниць різного походження, який опублікувала в Salon [17].

Дебютний роман Інґ "Несказане" піднімає теми расизму, тиску батьківських очікувань і амбіцій на дітей, нерозуміння в змішаних (у расовому плані) родин. В центрі сюжету - загадкова смерть улюбленої доньки в родині китайських мігрантів (Додаток Б). Це трилер і водночас глибока психологічна драма, що досліджує приховані таємниці і травми сім'ї. Роман очолив список найкращих книг року за версією Amazon [8].

У своєму другому романі "Усюди жевріють пожежі" письменниця продовжує тему міжрасової адаптації та ідентичності. Події розгортаються в рідному місті авторки - Шейкер-Хайтс. Ідеальне життя зразкової родини руйнується, коли туди приїжджає загадкова художниця-китаянка з донькою-підлітком. Роман піднімає питання материнства, творчості, прийняття "інакшості". У 2020 році вийшла однойменна міні-серіальна екранізація книги з Різ Візерспун у головній ролі [12].

Третій роман Інґ "Наші втрачені серця", що побачив світ восени 2022 року, розвиває тему стосунків матері й сина на тлі антиутопічної Америки майбутнього, яка прагне "очиститись" від мігрантів та інакодумців. 12-річний хлопчик вирушає на пошуки матері-поетеси, котра змушена була залишити сім'ю через свої погляди. Це роман-притча про любов і свободу, мистецтво і політику, боротьбу за справедливість [12].

Романи Селесте Інґ були відзначені найпрестижнішими преміями в галузі підліткової літератури: Медічі, Алекс, Азіатсько-Тихоокеанською премією з літератури для дорослих та іншими. Її прозу перекладено понад 30 мовами світу [15].

Письменниця майстерно поєднує гостросюжетність і психологізм, реалістичність і інтригу. Вона не ідеалізує, а чесно і глибоко досліджує непрості теми расизму, нерівності, травм і табу. Але її книги сповнені співчуття до героїв і віри в можливість поступових змін на краще.

Отже, творчість Селесте Інґ збагатила і розширила тематичні межі сучасної літератури для підлітків. Її книги допомагають юним читачам краще зрозуміти себе та світ навколо, спонукають до співпереживання й активної громадянської позиції.

Висновки до розділу 1

Образ підлітка в літературі є засобом осмислення проблем дорослішання, самоідентифікації та конфлікту особистості з соціумом. Юний герой уособлює процес сепарації від батьків і пошуку свого місця у світі. Проблематика творів про підлітків включає мотиви бунту проти консервативних традицій, обмежень у виборі життєвого шляху та стосунках. Доля героя може бути різною: перемога, поразка або трагічна загибель.

У 20 ст. література для підлітків сформувалася як окремий жанр, що еволюціонував від повчальності до серйозних тем і сповідальних форм.

Сучасна література для юнацтва, зокрема творчість Селесте Інґ, збагачує традиційну проблематику темами міжрасових відносин, адаптації, інакшості. Вона спонукає до емпатії й активної громадянської позиції.

Отже, образ підлітка лишається ключовим для розуміння викликів дорослішання, а література для юних читачів відіграє важливу роль у гуманізації суспільства та формуванні цінностей молоді.

РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНІ СЕЛЕСТЕ

ІНГ «НЕСКАЗАНЕ»:

2.1 Проблема расової інтеграції (Батько Джон)

Джеймс Лі, батько родини, є одним з ключових персонажів, через якого розкривається проблема расової інтеграції в романі "Несказане" Селесте Інг. Будучи китайцем за походженням, Джеймс протягом усього свого життя стикається з труднощами асиміляції в американське суспільство. Основні аспекти цієї проблеми на прикладі Джеймса:

1. Відчуття інакшості, "чужості". Джеймс гостро відчуває свою расову відмінність, перебуваючи в переважно білому оточенні - спочатку в школі, потім в університеті, на роботі. Він постійно відчувається некомфортно, ніби всі навколо сприймають його як "іншого".

2. Прагнення влитися в суспільство. Попри внутрішній дискомфорт, Джеймс докладає всіх зусиль, щоб інтегруватися - він вивчає американську культуру, намагається поводитись як усі. Шлюб з білою жінкою Мерілін теж певною мірою був спробою стати "своїм".

3. Передача відчуття інакшості дітям. Джеймс переймається, що його діти, особливо Лідія, теж будуть виділятися через азійську зовнішність. Тому він постійно спонукає їх заводити друзів, бути популярними, щоб вони не почувалися вигнанцями, як він сам [1 с. 119].

4. Расизм і упередження. Хоча Джеймсу вдається зробити успішну академічну кар'єру, він продовжує стикатися з проявами расизму й стереотипного ставлення, часто у завуальованій формі. Колеги та знайомі, не задумуючись, ставлять йому нетактовні запитання чи роблять зауваження.

5. Неможливість повної асиміляції. Попри всі намагання вписатися в американське суспільство, відчуття відчуженості не полишає Джеймса. Расова

інтеграція залишається для нього болючою і до кінця не вирішеною проблемою, яка впливає на його життєве самовідчуття.

Отже, через образ Джеймса роман показує складнощі асиміляції для іммігрантів азійського походження у США, попри їхні зусилля стати частиною суспільства. Це одна з центральних тем твору.

2.2 Проблема жіночої реалізації (Мерілін Лі)

Проблема жіночої реалізації є однією з ключових у романі "Несказане" Селесте Інґ і розкривається головним чином через образ Мерілін Лі, матері родини. Авторка показує складний шлях героїні до особистісного самоствердження в патріархальному суспільстві 1950-70-х років і ту ціну, яку Мерілін змушена платити за намагання вирватися за рамки традиційних гендерних стереотипів.

Характер і поведінка Мерілін значною мірою сформовані травматичним досвідом дитинства: опинившись під тиском матері, яка бачила єдиним призначенням жінки роль домогосподарки, Мерілін змалку мріяла про інший життєвий сценарій. Вона прагнула реалізувати свій інтелектуальний потенціал і стати лікаркою. Однак вагітність і заміжжя різко змінюють її плани, і Мерілін опиняється в ролі домогосподарки й матері, що не відповідає її внутрішнім потребам.

Переживаючи екзистенційну кризу, Мерілін намагається віднайти власну ідентичність. Коли діти підростають, вона робить відчайдушну спробу втілити свою мрію - повертається до навчання, щоб вступити до медичної школи. Її тимчасове зникнення стає поворотним моментом у житті родини. Діти гостро переживають відсутність матері, а повернення Мерілін, вагітної третьою дитиною, ставить хрест на її прагненнях.

Фрустрована неможливістю самореалізації, Мерілін проєктує власні амбіції на доньку Лідію [1 с. 121]. Вона наполегливо підштовхує її до тієї кар'єри, про яку мріяла сама. Однак надмірний тиск на Лідію має трагічні наслідки - не витримуючи матусиних очікувань, дівчина закінчує життя самогубством. Утрата доньки змушує Мерілін переосмислити своє життя і зрештою примиритися з болючими компромісами.

Отже, історія Мерілін яскраво ілюструє труднощі, з якими стикалися жінки в той час у намаганнях реалізувати себе поза межами домашньої сфери. На її прикладі роман порушує широкі феміністичні проблеми: права жінок на освіту й кар'єру, нав'язування патріархальних норм, психологічні наслідки гендерної дискримінації, конфлікт материнства й самореалізації тощо. Водночас авторка показує, що надмірна амбітність і проєкція власних прагнень на дітей можуть обернутися трагедією.

2.3 Проблема нетрадиційної сексуальної орієнтації (Джек)

Проблема нетрадиційної сексуальної орієнтації порушується в романі "Несказане" Селесте Інґ через образ Джека, друга родини Лі. Попри другорядність цього персонажа, його історія вносить вагомий вклад у загальну проблематику твору, акцентуючи на темі прийняття інакшості та толерантності в суспільстві.

Джек у творі постає дещо стереотипним утіленням "збентеженого" підлітка, який приховує свою гомосексуальність за маскою гіпермаскулінної поведінки. Він - відомий серцеїд і бунтар, який, здається, перебуває в центрі уваги. Однак за цим фасадом криється вразливий юнак, який боїться бути собою через страх осуду й нерозуміння з боку суспільства.

Авторка показує психологічні труднощі, з якими стикається Джек. Він відчувається самотнім, відчуженим, "іншим" у консервативній атмосфері 1970-х років. Народившись у неповній родині, без батька, Джек уже має тавро маргінала в очах обивателів. Його гомосексуальність ще більше посилює це відчуття інакшості й спонукає хлопця ретельно приховувати свою орієнтацію.

Прикметно, що Джек не наважується відкритися нікому, крім Лідії. Дівчина стає єдиною людиною, якій він може довіряти. Їхні стосунки, хоч і плутані, демонструють глибоку психологічну близькість двох вигнанців. Обоє відчуваються самотніми й незрозумілими, і ця спільність дає їм змогу підтримувати одне одного.

Особливої трагічної глибини додає проблемі нерозділене кохання Джека до Нейта, брата Лідії. Це почуття, яке Джек змушений тримати в таємниці, ілюструє неможливість вільного вияву своєї ідентичності в нетолерантному оточенні. Гомосексуальність сприймається як щось ганебне, тож Джек приречений на страждання в тіні.

Отже, порушуючи тему ЛГБТ у своєму романі, Селесте Інґ привертає увагу до болісної проблеми самоідентифікації й самоприйняття квір-персонажів у гетеронормативному суспільстві. Через трагічну історію Джека авторка підважує усталені стереотипи й упередження, закликаючи до толерантності та рівності. Вона демонструє, як нетерпимість і нерозуміння спільноти може призводити до психологічних травм і страждань вразливих індивідів, тим самим актуалізуючи проблему інтеграції ЛГБТ у соціум.

2.4 Проблема «золотої дитини» і «покинутої дитини» (сестри Лідія і Ханна)

У романі "Несказане" Селесте Інґ порушує важливу проблему нерівного ставлення до дітей у родині, розкриваючи її через образи сестер Лідії та Ханни. Авторка протиставляє досвід "золотої дитини" Лідії, на яку батьки проєктують усі свої очікування, та "покинутої дитини" Ханни, яка росте в тіні старшої сестри.

Лідія з раннього дитинства опиняється в центрі уваги батьків, особливо матері. Мерілін бачить у доньці втілення власних нездійснених мрій і покладає на неї надмірні сподівання [2 с. 67]. Вона наполегливо підштовхує Лідію до успіху, контролює кожен її крок, прагне зробити з неї ідеальну "супердівчинку". Батько Джеймс теж фаворитизує Лідію, сподіваючись, що вона зуміє вписатися в американське суспільство й уникнути відчуження, яке він сам відчував як іммігрант.

Однак за ореолом "золотої дитини" криється глибоко нещасна дівчина. Лідія не відчуває справжньої любові й прийняття, а лише тиск бездоганно відповідати очікуванням батьків. Вона змушена приховувати свої справжні почуття, страхи й прагнення, граючи роль слухняної доньки. Тягар батьківських амбіцій і власної нереалізованості, зрештою, призводить її до трагічного суїциду.

На контрасті з Лідією образ Ханни увиразнює проблему емоційного занедбання дітей. Ханна з народження опиняється на периферії уваги батьків, затьмарена яскравістю старшої сестри. Мерілін і Джеймс не помічають особливих потреб найменшої доньки, рідко виявляють їй прихильність чи цікавляться її життям. Відтак у Ханни розвиваються надмірна самостійність, спостережливість і мовчазність - якості, які можна трактувати як захисну реакцію на брак батьківської уваги.

Попри відсутність видимої турботи, Ханна, однак, відчайдушно прагне бути поміченою й потрібною. Вона схильна до клептоманії, викрадаючи особисті речі

членів родини, щоб компенсувати дефіцит близькості. Та водночас дівчинка виявляє неабияку емпатію, співпереживаючи Лідії й намагаючись її захистити. Ханна підсвідомо відчуває, що увага батьків до сестри - це радше тягар, аніж благо.

Отже, на прикладі сестер Лідії та Ханни роман демонструє, як нерівномірний розподіл батьківської уваги може згубно вплинути на розвиток особистості дітей. Фаворитизування однієї дитини й нехтування потребами іншої призводить до викривлення самооцінки, тривожності й неврозів. Історія Лідії показує, що статус "золотої дитини" обертається неможливим психологічним тягарем, а досвід Ханни ілюструє болісні наслідки емоційної занедбаності. У такий спосіб авторка актуалізує проблему здорових дитячо-батьківських стосунків і закликає до уважнішого й рівноправного ставлення до дітей.

2.5 Проблема відсутності комунікації (сім'я Лі). Не мовчіть!

Проблема відсутності комунікації є однією з центральних у романі Селесте Інґ "Несказане", адже саме невисловлені почуття, таємниці й непорозуміння стають причиною трагедії родини Лі. Авторка майстерно розкриває, як брак щирого спілкування руйнує стосунки між членами сім'ї що призводить до фатальних наслідків.

Кожен із персонажів у романі має свої приховані переживання, страхи й прагнення, якими не наважується поділитися з рідними. Батьки, Джеймс і Мерілін, не обговорюють відверто свої життєві травми і не працюють над власними стосунками. Вони надто зосереджені на дітях, особливо на Лідії, проєктуючи на неї свої амбіції й очікування. Через це подружжя нехтує емоційними потребами як одне одного, так і молодших дітей, Нейта й Ханни.

Водночас Лідія, центральна постать родини, страждає від неможливості висловити свої справжні почуття. Вона відчуває величезний тиск та намагається відповідати очікуванням батьків, тож змушена грати роль ідеальної доньки. Лідія приховує свої труднощі в школі, брак друзів, екзистенційну тривогу. Навіть у спілкуванні з братом Нейтом, із яким у неї найтісніший зв'язок, дівчина не наважується бути до кінця відвертою. Нейт теж тримає свої переживання при собі, не бажаючи обтяжувати сестру.

Відсутність належної комунікації між батьками й дітьми особливо разюче простежується на прикладі наймолодшої доньки Ханни. Дівчинка відчувається самотньою, покинутою та емоційно занедбаною, адже батьки не цікавляться її життям. Через брак уваги й прихильності в Ханни розвиваються проблемні звички (як-от kleptomaniya), які залишаються непоміченими. Хоча дівчинка підсвідомо прагне, щоб її почули й зрозуміли, вона не наважується просити про це прямо.

Кульмінацією проблеми невисловленого стає самогубство Лідії. Дівчина не витримує нестерпного тягара очікувань, самотності й відчуження. Її загибель стає свідченням катастрофічних наслідків, до яких призводить брак комунікації в родині. Якби Лідія мала змогу відверто поговорити з батьками про свої почуття, а Джеймс і Мерілін були уважнішими до потреб доньки, можливо, трагедії вдалося б уникнути.

Отже, на прикладі родини Лі роман "Несказане" порушує надзвичайно важливу проблему браку комунікації та її руйнівного впливу на сімейні стосунки. Авторка показує, як невисловлені почуття, замовчування й брак уваги до емоційного стану рідних можуть призвести до глибоких психологічних травм і навіть трагічних наслідків [1]. Селесте Інґ наголошує на необхідності відкритого спілкування, взаємної чуйності й емпатії для побудови здорових відносин як у родині, так і в будь-якій людській спільноті. Роман нагадує про важливість розмов, активного слухання й розуміння потреб іншого, застерігаючи від руйнівної сили невисловленого.

Висновки до розділу 2

Через систему головних і другорядних дійових осіб авторка порушує низку важливих суспільних проблем: труднощі расової інтеграції, обмеження жіночої самореалізації, замовчування нетрадиційної сексуальної орієнтації, нерівність у ставленні до дітей у родині та брак міжособистісної комунікації. Майстерно вибудовуючи долі персонажів, письменниця розкриває психологічні, соціальні та культурні витоки цих проблем.

Центральною постаттю роману є Лідія, "золота дитина", на яку батьки проєктують власні нереалізовані амбіції й очікування. Образ дівчини розкриває трагічні наслідки батьківського тиску й демонструє, як прагнення відповідати чужим стандартам нівелює справжню ідентичність особистості й може призвести до фатального результату.

Доля батьків Лідії - Джеймса, який намагається асимілюватися в американське суспільство, та Мерілін, що безуспішно прагне самореалізації поза межами ролі матері й господині, - засвідчують складність подолання расових та гендерних стереотипів. Водночас історія Ханни, "покинутої дитини", увиразнює згубні наслідки емоційного занедбання.

Отже, система персонажів у романі Селесте Інґ "Несказане" всебічно розкриває низку актуальних соціально-психологічних проблем, спонукаючи читача до глибокої рефлексії та емпатії. Акцентуючи на важливості подолання суспільних стереотипів, уважного ставлення до потреб іншого та відкритої комунікації, авторка утверджує цінності толерантності, рівності й взаєморозуміння як основи гуманного співіснування.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження авторських стратегій проблематизації образу підлітка на матеріалі роману Селесте Інґ "Несказане" дозволяє зробити такі висновки.

По-перше, образ підлітка є традиційним об'єктом зображення в літературі і слугує засобом осмислення ключових проблем дорослішання, самоідентифікації та конфлікту особистості з соціумом. Аналіз динаміки цього образу в світовій літературі засвідчує, що проблемна парадигма творів про підлітків включає мотиви бунту проти консервативних традицій, обмежень у виборі життєвого шляху та стосунках. У ХХ столітті відбулося становлення підліткової літератури як окремого жанру, який еволюціонував від початкової дидактичності до розширення тематичних обріїв, психологізму та сповідальності.

По-друге, творчість сучасної американської письменниці Селесте Інґ, зокрема її роман "Несказане", суттєво збагатила проблемно-тематичний спектр літератури для юнацтва. Авторка майстерно поєднує традиційні проблеми дорослішання і пошуку себе з гострими питаннями міжрасових взаємин, міжкультурної адаптації, прийняття інакшості. Відмовляючись від ідеалізації, Інґ чесно й глибоко досліджує травми минулого, стереотипи, дискримінацію, спонукаючи читачів до емпатії та толерантності.

По-третє, аналіз системи персонажів у романі "Несказане" виявив низку авторських стратегій проблематизації образу підлітка. Центральна героїня твору Лідія постає "золотою дитиною", чия доля розкриває згубність надмірного батьківського тиску і нав'язування чужих амбіцій. Образи її батьків, Джеймса і Мерілін, увиразнюють труднощі расової та гендерної інтеграції, тягар стереотипів. Другорядні персонажі - Ханна, "покинута дитина", та Джек, юнак нетрадиційної орієнтації, - ілюструють травматичні наслідки емоційного занедбання і нетолерантності соціуму.

По-четверте, наскрізною проблемою роману, що призводить до трагічної розв'язки, є брак відкритої та щирої комунікації в родині. Замовчування почуттів, уникання відвертих розмов, емоційна закритість створюють між членами сім'ї Лі нездоланні бар'єри відчуження. Авторка наголошує на життєвій необхідності міжособистісного спілкування, активного слухання, емпатії як запоруки психологічного здоров'я особистості й людської спільноти.

Отже, роман Селесте Інґ "Несказане" є непересічним явищем у сучасній літературі для підлітків. Майстерно проблематизуючи образ юного героя, авторка порушує актуальні суспільні питання та утверджує засадничі гуманістичні цінності: свободу самовираження, толерантність, рівність, взаємоповагу. Твір не лише розширює тематичні обрії жанру підліткової прози, а й задає високу планку психологізму, емпатійності, соціальної значущості. Тож перспективним видається подальше дослідження творчості Селесте Інґ у контексті етичних та естетичних пошуків новітньої літератури для юнацтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

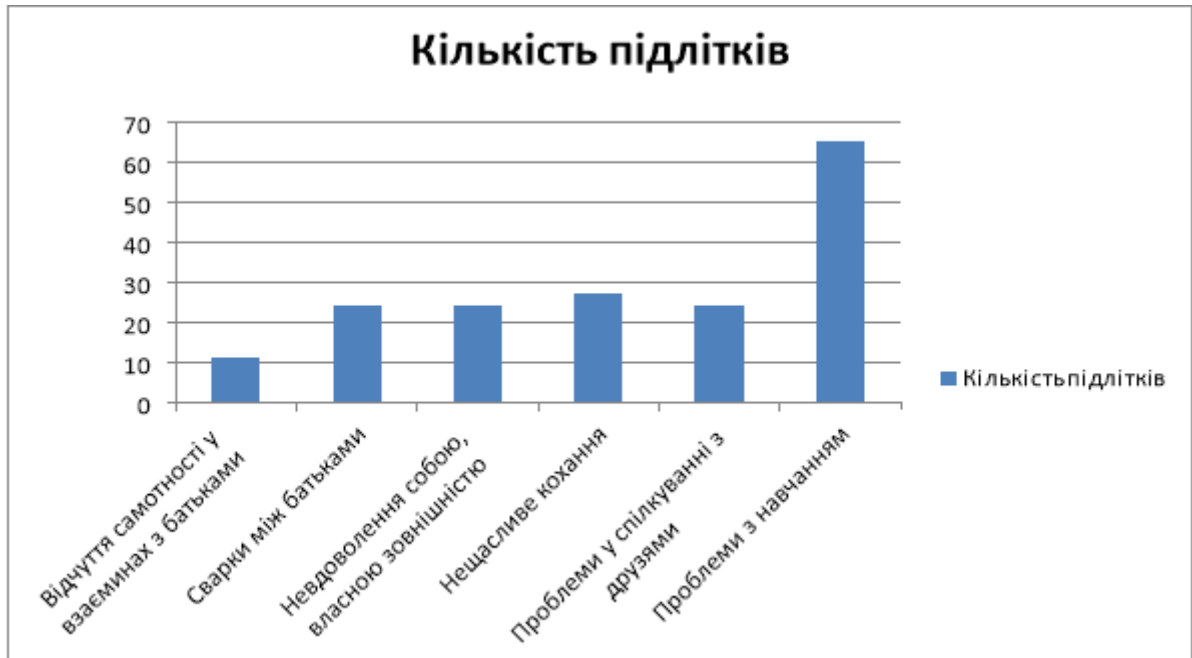
1. Апишева А. Ш. "Проблема конфліктних стосунків сучасних підлітків та юнаків з батьками." Вісник Національного технічного університету України Київський політехнічний інститут. Філософія. Психологія. Педагогіка 2, 2012. 163 с.
2. Дубравська Н. М. Підліткова депресія: психологічний екскурс. Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. Вип. № 2 (27), 2015. С. 66–68.
3. Качак Т. Б. Художньо-естетична парадигма сучасної української прози для дітей та юнацтва: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д-ра філол. наук : 10.01.01 - українська література; Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. Черкаси, 2019. 39 с.
4. Лазарева Т. С. Сюжетність і актуальність підліткової літератури "young adult". Т. С. Лазарева, Сучасна наука: теоретичні та прикладні аспекти : зб. матеріалів VII Всеукр. мультидисциплін. наук.-практ. Інтернет-конф., Житомир, 31 лип. 2022 р. – Київ : Яроченко Я. В., 2022. С. 65–69.
5. Лазарева Т. Сучасний стан літератури для підлітків. Т. Лазарева, Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. для науковців, викладачів, учителів, здобувачів вищ. освіти, Харків, 20 квіт. 2023 р. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред) та ін.]. – Харків, 2023. 97 с.
6. Мельник Т.М. Англійська підліткова література ХХ-ХХІст.: генеза, тематика й проблематика. Т.М. Мельник, Мова і культура: Науковий журнал. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго – Вип. 22. – Т.VI (201) , 2020. С. 84–89.
7. Радченко Я. "Література для підлітків: проблема жанру." Святих Кирила і Мефодія, 2022.287.
8. Селесте І. "Несказане". Видавництво "Наш формат". Київ, 2016. 113 с.

9. Сізова К., Санакоєв К. Тенденції розвитку зарубіжної літератури для підлітків. VII Міжнародна науково-практична конференція «Психолого-педагогічні, правові та соціально-культурні проблеми сучасного суспільства». 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/fphisn.2023.3.114–115> (дата звернення: 13.03.2024).
10. Слижук, О. А. "Особливості читацьких інтересів сучасних підлітків." Вісник Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва «Література. Діти. Час, 2016. 177 с.
11. Стецюк, К. Художня література для підлітків на українському видавничому ринку: пропозиція і вимоги сучасності. Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, (6), 2015. С. 180–195.
12. ABOUT CELESTE, 2024. URL: <https://www.celesteng.com/about> (дата звернення: 13.03.2024).
13. Bushman J. Young Adult Literature in the Classroom- Or Is It? John Bushman. – English Journal: The Choices We Offer: Canon Formation; March, 2015. P. 40-45.
14. Cart, M. Young adult literature: From romance to realism, 2022. 16 с.
15. Celeste Ng Did Not Set Out to Write This Book. Time, 2022. URL: <https://time.com/6213487/celeste-ng-our-missing-hearts-interview/> (дата звернення: 13.03.2024).
16. Cole, Pam B. "Young adult literature in the 21st century.", 2015. 13 p.
17. Novelist Celeste Ng: 'There was a period when I thought I'd never write again' The Guardian, 2022. URL: <https://www.theguardian.com/books/2023/apr/22/novelist-celeste-ng-there-was-a-period-when-i-thought-id-never-write-again-little-fires-everywhere-our-missing-hearts> (дата звернення: 13.03.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Проблеми підлітків в сучасній зарубіжній літературі (на матеріалі роману Б. Космовської «Буба»)

Додаток Б

Герої роману "Несказане"

Ім'я	Опис	Роль
Лідія Лі	Головна героїня, 23 роки	Американка китайського походження, яка намагається знайти себе та своє місце у світі
Аманда	Мати Лідії	Традиційна китайська жінка, яка має складні стосунки з донькою
Джеймс	Батько Лідії	Американський бізнесмен, який не дуже близький з донькою
Маркус	Хлопець Лідії	Афроамериканець, який бореться з расовою дискримінацією
Сьюзен	Найкраща подруга Лідії	Біла американка, яка підтримує Лідію у її пошуках
Міс Сьюї	Вчителька англійської мови Лідії	Китайська емігрантка, яка допомагає Лідії зв'язатися зі своїм корінням
Бабуся Лідії	Покійна бабуся Лідії	Важлива фігура в житті Лідії, яка вплинула на її погляд на світ